

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. An & quomodo metus causet involuntarium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74152](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74152)

ad validam hujus susceptionem in adulto praequiritur voluntas & intentio saltem habitualis illum recipiendi: atqui violentia tollit etiam habitualement voluntatem: ergo.

13. *Colliges tertio*, Vim illatam ad aliquem actum illicitum extorquendum, non censeri moraliter violentam, sed interpretativè voluntariam, si voluntas intermittat adhibere resistantiam, illasque vires & modos, quibus hic & nunc tenetur impedire actum intentatum. Quia tunc effectus aliquis censetur interpretativè voluntarius, & ex causa vel omissione moraliter subsecutus, quando voluntas potest ac tenetur illum impedire, nec tamen impedit.
14. Ceterum ad discernendum, quanta sit adhibenda resistantia ad impediendum aliquem actum violenter intentatum, Corneio hic disp. 2. dub. ult. tradit hanc regulam, ut nimirum attendatur, utrum ad illum impediendum obligetur praecepto negativo, vel affirmativo. Nam si quis teneatur tantum praecepto affirmativo, non statim imputatur in culpam, etiam si non adhibeat

omnem resistantiam possibilem: sed sufficit, ut adhibeat convenientem attentè ratione damni, siquidem praecepta affirmativa ordinariè non obligant cum periculo famae vel vitae. Si verò obligetur praecepto negativo evitare & impedire actum intentatum, tunc est obligatio ad omnimodali possibili modo repellendum talem actum. Unde, si quis compellatur adorare Idolum vel illum sacrificare, non sufficit contra protestari, & habere contrariam voluntatem, sed tenetur etiam cum famae & vitae iactura repugnare: quia ille actus repugnat praecepto negativo non adorandi Sculptile. Pariter, si mulier in casu pudicitiae per vim violandae probabiliter timeat de confectu in actum, tenetur etiam cum vitae & fame periculo clamare: quia tunc obligatur praecepto negativo non fornicandi: si verò prudenter existimet se confensum non praebituram, tenetur viribus corporis aggressorem repellere quantum potest, sine vitae tamen aut famae suae detrimento, quia tunc obligatur [ut inquit citatus auctor] praecepto affirmativo custodiendi suam integritatem.

ARTICULUS II.

An, & quomodo metus causet involuntarium?

SUMMARI A.

1. *Definitio metus.*
2. *Metus gravis & levis.*
3. *Metus antecedens & concomitans.*
4. *Quatuor actus concurrentes cum aliquo sit ex metu.*
5. *Actio ex metu facta est simpliciter voluntaria.*
6. *Involuntaria secundum quid.*
7. *Quomodo poenitentia ex metu gehenne non sit involuntaria secundum quid?*
8. *Contractus & vota ex metu facta non sunt irrita defectu voluntarii.*
9. *Transgressio legis humanae ex gravi metu saepe est tantum materialis.*
10. *Metus non impedit validitatem de jure naturali in matrimonii, permissionibus, votis.*
11. *Irritantur tamen jure positivo ejusmodi actus.*
12. *Metus aliquando per accidens excusat à peccato.*
13. *Plerumque praecepta humana non obligant in gravi metu.*
14. *Praecepta naturalia negativa obligant etiam in gravi metu.*
15. *Praecepta naturalia positiva aliquando probabiliter non obligant in gravi metu.*
16. *Praecepta Divina positiva quandoam obligent in gravi metu?*

§. I.

Prænotanda.

1. **N**otandum primò, Metum definiti ab Ulpiano l. 1. ff. de eo, quod metus causa. Quod sit, instantis periculi vel futuri causa, mentis irrepudatio. Item ex S. D. 1. 2. q. 41. a. 1. & 2. quod sit passio anime, quæ refugimus malum futurum, cui resisti non potest, vel saltem difficulter. Unde differt metus à violentia, quod ista effectivè &

physicè impellit ad actum voluntatis inclinationi contrarium, ille verò objectivè & moraliter, in quantum voluntati ingerit aliquod objectum liberè impulsivum ad faciendum aliquem actum, quem vi alterius motivi extra casum mali intentati voluntas non elegisset. e.g. in casu Latrocinii metus mortis aliàs subeundæ, dum voluntati proponit elargitionem pecuniarum tanquam necessarium medium ad conservandam vitam, eandem impellit, ut pecunias Latroni tradat, quas extra intentionem mortis ob affectum erga pecunias non tradidisset.

Notandum secundò. Hic sermone esse non de levi, sed de gravi metu cadente in virum constantem. Levis metus est, qui de levi malo concipitur, & ex quo quis operans non effugit notam inconstantiae, ut si brevioris somni causa frangas jejunium. Metus gravis est, qui de aliquo magno malo concipitur, quod in iudicio prudentis & constantis viri merito potest ponderare alteri malo, quod pro illo eligendum proponitur, ut est metus mortis, infamiae, exilii. Ex quo prudenter aliquis prælegit iacturam pecuniarum, quam vitæ &c.

Notandum tertio. Metum dupliciter ad actum humanum se habere posse, nempe antecedenter seu causaliter; & concomitanter. Antecedenter se habet, quando ex ejus impulsu & objectiva motione procedit actio, veluti si metator metu naufragii & mortis projicit merces in mare. Concomitanter se habet, quando ita conjungitur operationi, ut tamen non sit causa ipsius. Quemadmodum passio Christi, Sanctorumque Martyrum metus mortis potuit esse conjunctus, ut tamen nequaquam ex metu mortis paterentur. Antecedens metus vel causa

causa totalis actionis, cum nimirum ipso absente actus non poneretur, ut in exemplo naufragij; vel est tantum partialis, ut quidem cum aliis causis impellat ad actum, sic tamen, ut etiam sine ipso vi aliarum causarum actus poneretur. Quæstio procedit in priori sensu; nam metus tantum partialiter concurrens non potest esse causa involuntarij.

Notandum quartò. Cum aliquid fit ex gravi metu, quatuor plerumque actus concurrere: nam in exemplo mercatoris reperitur imprimis amor mercium, qui durat, etiam quo tempore merces in mare projicit. Secundus actus est amor & desiderium vitæ conservandæ, qui priori præponderat. Tertius est efficax electio projiciendi merces pro conservandâ vitâ. Quartus est inefficax & conditionata voluntas non projiciendi merces, si periculum abesset, quæ etiam nolletas appellatur, & causat tristitiam post mercium abjectionem. His positus sit

§ II.

CONCLUSIO. Actio ex metu facta est simpliciter voluntaria, & involuntaria secundum quid, ideoq; dicitur voluntarium mixtum. S. D. q. 6. a. 6.

Ratio primæ partis est: quod procedit ex efficaci voluntate & intentione operantis, est simpliciter voluntarium (quippe ab intrinseco principio cum cognitione finis) sed quæ fiunt ex metu, ut est v. g. projectio mercium ex metu naufragij, procedunt ex efficaci voluntate, & intentione finis; nam revera mercator, sciens volens merces in mare projicit, ut hoc medio vitam salvet. ergo.

Confirmatur primò. Quæ ex metu fiunt, possunt esse peccata, ut cum quis ex metu mortis sacrificat idolis, & cum ex simili metu Petrus Christum negavit. Ergo etiam sunt voluntaria, quia nihil peccatum, quin voluntarium.

Confirmatur secundò. Metus non tollit liberum; ergo nec voluntarium. Antecedens probatur. Quia Martyribus, non obstante metu mortis, erat liberum, fidem Christi profiteri, vel sacrificare idolis.

Ratio secundæ partis est: quia ad involuntarium secundum quid sufficit inefficax renisus voluntatis: sed, ut dictum, cum aliqua ex metu fiunt, reperitur inefficax renisus voluntatis. Ergo etiam reperitur involuntarium secundum quid.

§ III.

Solvuntur Objectiones.

Obijciens primò. Si, quæ fiunt ex metu, essent secundum quid involuntaria, propter inefficacem renisum voluntatis, ille, qui de suis peccatis doleret propter metum gehennæ, non eliceret actum honestum, siquidem ille actus foret vitiosus per adjunctam voluntatem conditionatam non dolendi de peccatis, si gehennæ periculum abesset: Atqui sequela est contra definitionem Trid. Sess. 6. Can. 8.

Resp. neg. sequel. & ejus causalem. Tunc enim ea, quæ fiunt ex metu, sunt involuntaria secundum quid, habentque adjunctam nolletatem, R. P. Mez. g. Theol. Schol. Tom. II.

quando malum, ex cuius metu aliquis operatur, non causatur ex ipso affectu & voluntate operantis: uti contingit in illo, qui dat suas pecunias latroni ex metu amittendi vitam, quia hoc periculum non causatur ab ipsius affectu, sed planè ab extrinseco advenit. Econtrà, si malum, ex cuius metu quis operatur, causatur ab ipso affectu operantis, impossibile est, ut ex illius metu quis efficaciter operetur, quin simul deponat illum affectum, è quo infallibiliter causatur illud malum. Ita contingit in penitente, is enim, quia cognoscit sibi gehennæ periculum imminere, causatum ex ipso peccaminoso affectu ad bonum creatum, non potest ex illius metu efficaciter operari, quin hoc ipso deserat affectum erga illud objectum peccaminosum, tanquam radicem & infallibilem causam istius mali: sicque dolor erit ipsi simpliciter sine admixtione involuntarij voluntarij. Quòd si peccator ita sit affectus, ut habeat conditionatam voluntatem non desistendi à peccato, si gehenna non esset, hoc ipso dolor, tanquam serviliter servilis, ut vocant, carebit debita honestate morali.

Obijciens secundo. Si metus non causaret involuntarium simpliciter, tunc contractus ex metu initi, vota quoque metu extorta non essent ipso jure irrita ex defectu voluntarij; sed sunt irrita, uti patet ex Tit. de his qua vi metu sive causa fiunt, ergo.

Resp. dist. sequel. maj. non essent ipso jure irriti ex defectu voluntarij jure naturali, & ex defectu voluntarij simpliciter, concedo: jure positivo & ex defectu voluntarij puri, nego. Non igitur ipso jure naturæ, sed jure positivo irritantur aliqui contractus initi ex metu injustè incusso, non quòd ipsis desit absolute sufficiens voluntarium (cum libertas, quæ sufficit ad peccatum mortale, ordinariè sufficiat ad contractum & votum; ad peccatum verò mortale sufficit voluntarium ex metu, ut supra dictum) sed quia tum ad plura evitanda inconvenientia, tum in pœnam illius, qui metum injustè incussit, Legislatores ejusmodi contractus irritare consultò voluere. De quo § sequenti.

Obijciens tertio. Si metus non tollat voluntarium simpliciter, tunc qui ad evitandum grave malum omitteret audire Sacrum die festo, vel non servaret jejunium, non excusaretur à peccato gravi; sed consequens est falsum: ergo. Sequel. prob. Voluntaria transgressio legis est peccaminosa: sed non obstante metu hic esset voluntaria legis transgressio: ergo.

Resp. neg. seq. ejusque probat. dist. Voluntaria & formalis transgressio legis, nempe hic & nunc obligantis, est peccatum, concedo; materialis transgressio legis, hic & nunc non exercentis obligationem, nego. In dicto autem casu cessat legis obligatio, eò quòd leges positiva humana, & aliquando Divinæ ordinariè non obligent, quando sine gravi incommodo servari non possunt.

§ IV.

Corollaria.

Inferes ex dictis primò. Quoscunque contractus, etiam matrimoniales, promissiones, vota metu etiam gravi injustè incusso facta, ex se, stando in jure

jure naturali esse valida. Ita contra Molinam & quosdam alios Richardus, Sotus, Castrop. Jo. à S. Th. cum alijs, quos citat & sequitur Rhedingus q. 4. a. 1. n. 34. & seqq. Ratio est: ut jure naturali subsistat contractus, sufficit legitimus titulus ad contractus substantiam requisitus, & voluntarium simpliciter: sed in contractu quantumvis ex gravi metu initio potest intervenire legitimus titulus, adest quoque voluntarium simpliciter, quod nullo metu quantumvis gravi tolli potest. Ergo contractus ex metu gravi initus vi juris naturalis non est irritus. Confirmatur. Voluntarium mixtum & ex metu sufficit ad peccatum mortale: ergo etiam ad contractum & votum.

Dices. Iniquum est, ut, qui injustè metum incutiendo ab alio consensum extorsit, ex sua injuria commodum reportet: ergo contractus & consensus metu injustè incusso extortus ipso jure naturæ est invalidus.

Respond. neg. consequentiam: hinc enim solummodo sequitur, quod secundum juris æquitatem debeat læso competere remedium & beneficium rescissionis, ita ut ipso nolente contractus à Judice sit irritandus, ipso verò volente stare contractui, pars altera, quæ metu consensum extorsit, nequeat rescire. *p. l. dolo ff. de inutilibus stipul. ubi hæc habentur: Dolo vel metu adhibito a litio quidem nascitur (quæ utique supponit validitatem contractus) per doti tamen, vel metus exceptionem summo veri petito debet.*

11. *Inferes tamen secundo:* Ex æquitate in jure naturali fundatâ per leges positivas quosdam contractus & vota ex metu gravi facta irritari. Sic irritantur primò matrimonia contracta ex metu injustè incusso per. *c. cum locum, de sponsal.* quòd etiam ad sponsalia extendit Sanchez l. 4. de matrim. disp. 17. *Secundo* vota solennia in Religiosâ professione ob metum gravem in hunc finem incussum emissa per. *c. 1. de his, quæ vi metusve causâ sunt.* *Tertiò* Jurisdicção data, vel propagata ex metu l. 2. ff. de Judicijs & c. ubi periculum §. ceterum de elect. in 6. *Quartò:* promissio, vel solutio dotis. *ex l. si mulier. 21. §. si dos ff. de eo, quòd metus causâ.* *Quintò:* auctoritas tutorum l. 1. §. ult. ff. de auctorit. tutorum. *Sextò:* absolutio ab excommunicatione data ex metu. *c. un. de his quæ vi metusve causâ in 6.* *Septimò:* Testimonia in testamentis metu extorta à testibus l. 4. ff. de testamentis.

12. *Inferes tertio.* Metum nunquam per se, aliquando autem per accidens excusare à peccato. Non excusat per se: quia, cum non tollat voluntarium, etiam non aufert liberum: per accidens tamen quandoque excusat, vel quia turbando rationem non relinquit locum perfectæ deliberationi, vel quia ob gravitatem mali imminents hinc & nunc cessat alicujus præcepti obligatio, veluti cum Amico observat Rhedingus l. cit. n. 19.

13. *Inferes quartò.* Præcepta humana tam Ecclesiastica, quam civilia plerumque tam graviter non obligare, ut metus gravis ab iisdem non excuset: neque enim legislator præsumitur tantum onus subditis imponere voluisse. Et sic lex jejunijs, audiendi Sacri &c. non obligat cum periculo salutis corporalis. *per. c. de observ. jejuniorum* In triplici tamen casu etiam præcepta humana posi-

tiva obligant non obstante gravi metu. *Primò* quando hoc exprimitur in ipso præcepto, & sic Carthusiani obligantur ad abstinentiam a carnibus etiam in periculo mortis.

Secundo, quando metus incutitur eo fine, ut quid fiat in contemptum præcepti, tunc enim communis boni ratio exigit legis observantiam etiam cum jactura boni particularis: ac tertio, quoties actus præceptus respicit bonum commune: veluti est præceptum de non legendo Sacrosanctæ luminari, sine sacris vestibus, de aquâ in calice miscendâ vino, tunc enim etiam ob magnam periculum & necessitatem non licet præcepto contrariari, propter bonum commune Religionis in tali præcepto principaliter intentum, docet Castropal. cum alijs, quamvis aliquæ etiam contrarium opinentur.

Inferes quintò. Præcepta naturalia negativa, ut est de non fornicando, de non faciendâ latrocinio in valido &c. Obligare in quocunque gravi metu: quia actus ejusmodi præceptis oppositi sunt intrinsicè mali, adeoque nullo metu vel casu excusabiles, aut à malitia separabiles.

Inferes sextò. Transgressionem præcepti naturalis positivi metum mortis incutentis probabiliter aliquando excusari posse, prout docet Sotus, Navarr. Jo. à S. Th. disp. 3. a. 1. quia præcepta affirmativa non sunt prohibitiva actionis intrinsicè malæ, sed præceptiva actionis intrinsicè bonæ & secundum moralem honestatem necessariæ, quæ cum quidem obliget semper, non tamen pro semper, ideo poterit dari aliqua circumstantia, in quâ ipsius transgressio excuset. Et ideo Hdephonius Bapt. à peccato excusat puellas, quæ non habens proximum periculum confessâ in actum, negativè promittit sui desolationem, quam sine vitæ suæ discrimine impedire non poterit: eò quòd ista propriæ defensionis omnino adverteretur solum præcepto affirmativo, quo tenetur suam pudicitiam contra invalorem ipsius defendere.

Inferes septimò. Præcepta divina positiva in tali metu gravi non obligare: sic enim habentur exempla in S. Script. primò Jos. 5. præceptum circumcissionis per quadraginta annos itineris Israelitarum non obligabat, quia circumcisi propter laborem itineris de vita fuissent periclitati. Secundo quamvis omnibus laicis panes Propositionis fuerint interditi, licuit tamen Davidi cum socijs in extremâ famis necessitate illos comedere. 1. Reg. 21. Christus quoque Matt. 12. suos Discipulos fame urgente spicas vellentem in die Sabbati contra Judæos præceptum observantiae objicientes memorato exemplo Davidis excusat & defendit. Ut porro dignosci queat, quando omnimodum periculum vel metus excuset, quando non sequentem regulam tradit Rhedingus l. cit. n. 27. quando nimirum præcepta divina respiciunt propriam operantis utilitatem, tunc urgente gravi metu vel periculo non obligant, & ita aliquando non obligat præceptum materialis integritatis in confessione: quando verò præceptum in sui observantia respicit commune bonum religionis, tunc obligare in quocunque metu vel periculo, sic obligat sigillum confessionis, consecratio libæ utraq; specie, confectio Eucharistiæ in pane triticeo &c.